

Lenka Dzadíková

CESTY ZA DIVÁKOM

MEDZINÁRODNÝ FESTIVAL BÁBKARSKÁ BYSTRICA 2016

Medzinárodné bienále BábkarSKá Bystrica, ktoré sa koná v meste uprostred Slovenska - Banskej Bystrici, má už ustálenú formu. Jeho podtitul znie „dvojitý impulz“ a v praxi to znamená osobitné sekcie programu pre deti a pre dospelých. Novinkou 20. ročníka festivalu bol prívlastok „Tour“. Organizátori sa rozhodli, že divadlo vycestuje za divákmi. Každý deň sa jedno predstavenie odohralo v inej obci banskobystričského kraja. Festivalových hostí tam odviezol autobus a miestne deti z malých dedín mali príležitosť, akú nedostávajú často -navštíviť bábkové predstavenie v miestnom dome kultúry. Tento koncept vzbudzoval očakávania a zvedavosť už pred festivalom. Po ňom môžeme konštatovať, že splnil svoj účel a mal zmysel. Festivaloví hostia spoznali zákutia banskobystričského kraja a predstavenia navštívili deti, ktoré v úvodnej ankete na otázku, či boli niekedy v divadle, často odpovedali záporne. Koncept „Tour“ je obzvlášť vítaný v kontexte politického diania. Predsedom banskobystričského samosprávneho kraja je od roku 2013 Marian Kotleba, smutne známy svojimi extrémistickými názormi a ľahkovážnym označovaním umenia za dekadentné. Jeho pričinením muselo Divadlo Štúdio tanca zrušiť v roku 2015 medzinárodný festival Dni tanca pre vás a organizátor BábkarSKej Bystrice - Bábkové divadlo na Rázcestí tiež zažilo jeho neodôvodnený mocenský zásah. Rozhodnutie priniesť niečo z festivalu na miesta kraja, ktoré potrebujú trocha osvetu, vzdelania a dobra, aké so sebou divadelné umenie prináša, je teda novátorským, záslužným a dôležitým činom.

Prvý impulz

Program pre deti tvorilo trinásť predstavení. Značný priestor dostala tvorba pre batolátá už od dvanástich mesiacov. V programe bola inscenácia *Lodka a mesiac* talianskeho súboru La Baracca - Testoni ragazzi, ktorý je na čele s Robertom Frabettim priekopníkom v tvorbe pre toto špecifické publikum, slovensko-talianska skupina Compagnia L'Asina sull'isola s inscenáciou *Očami čajok* i Kolibri színház z Budapešti s inscenáciou *Bodka, bodka, čiarka*. Oblasť tvorby pre divákov

mladších ako tri roky vyvoláva diskusie a nebolo tomu inak ani v Banskej Bystrici. Polemizovalo sa, aké sú estetické a dramaturgické nároky na takúto tvorbu, akú mieru interaktivity by mali mať tieto predstavenia a či je možné ich považovať za divadlo.

Predstavenia prvého impulzu sledovala detská porota, ktorá udelila tri ceny. Jej výber prekvapil. Na tretie a druhé miesto umiestnili inscenácie, ktoré pravdepodobne zaujali svojou výpravnosťou - exponovanou výtvarnou zložkou a početným hereckým ansámblom. Zaujal ich *Malý princ* z Divadla Jána Palárika v Trnave. Je to činoherný súbor, v ktorom vlastnú dramaturgiu predlohy naštudoval bábkarský režisér Peter Palik. Inscenácia má premyslenú dramaturgickú koncepciu, originálne poňatie výtvarnej zložky a jasné režijné vedenie. Tvorcom sa však nepodarilo vyhnúť pátosu, predvídateľnosti a zdĺhavosti. Preto nemožno túto inscenáciu v kontexte súčasnej bábkarskej tvorby pre deti považovať za výnimočnú. Ešte väčším prekvapením bolo, že detskú porotu zaujala *Knihá džunglí* poľského Teatru lalek Banialuka z Bialsko-Bialej. Ich spracovanie Kiplingovej predlohy malo problémy v dramaturgickej i výtvarnej zložke. Hra bola na mnohých miestach nelogická, inscenácia výtvarne nesúrodá a celkovo pôsobila ako zastaralé divadlo.

To najlepšie z programu pre deti

S detskou porotou sa však jednoznačne dá zhodnúť na ich prvom mieste. Inscenácia *Bodaj to hus koplá!* Teatru Animacji z poľskej Poznane má mnohé kvality. Jej prednosti začínajú už pri texte. Dramatička, skúsená autorka bábkových hier, Marta Guśniowska stvorila vynikajúcu zápletku a text naplnila dôležitými témami. Ide o zvieraciu rozprávku, kde sprvu negatívnou postavou je Lišiak, ktorý sa živí sliapkami. Veľmi rýchlo však hra odhaľuje svoju filozofickú rovinu - tému zmyslu života, ktorý hľadá hlavná hrdinka - Hus. Keďže ho nemá, rozhodne sa pre samovraždu - chce, aby ju Lišiak zjedol. Ten však o takú nevykímenú Hus nemá záujem, odvedie ju za Vlkom. Počas putovania sa zblížia a prichádza happyend. Marta Guśniowska je v tomto prípade aj režisérkou. S bábkami a scénou litovskej výtvarníčky Julije Skuratovej vytvorila dynamickú, vtipnú inscenáciu, ktorá ctí bábkarské umenie. Za výbornú môžeme označiť aj inscenáciu zoskupenia Theater Couturier & Ikkola z Berlína. Oceňovanú knihu *Kačka, Smrt' a Tulipán* nemeckého spisovateľa a ilustrátora Wolfa Erlbruch

už do javiskovej podoby previedlo viacero divadiel. Spracovanie nemeckého súboru osloví svojim minimalizmom, premysleným použitím hudby a jednoduchých prostriedkov – natiahnutých špagátov, ktoré členia priestor, veľkého kusu papiera a lavóra s vodou. Vynikajúce sú i herecké a bábkoherecké výkony Martiny Couturier ako Smrti a Heikiho Ikkolu ako Kačky.

K tým kvalitnejším inscenáciám patrila aj *Babička z vajíčka* slovenského súboru PIKI. Ide o adaptáciu knihy českej spisovateľky pre deti Ivy Procházkovej. Otvára v nej aktuálnu tému toho, ako rodičia nemajú čas na svoje deti. Eliášovi chýba pozornosť mamy a otca a nemá ani starých rodičov. Našťastie sa z vajíčka, ktoré našiel, vyliahla malá babička s krídelkami a tá zabezpečí, že rodičia začnú Eliášovi venovať dostatok času. Inscenáciu charakterizuje dynamický herecký prejav, autentické vodenie bábok a scéna inšpirovaná detskými kresbami a hračkami.

Druhý impulz

Zo šiestich rôznorodých inscenácií pre dospelých zaujalo spracovanie poviedok Jeana Paula Sartra v inscenácii *Múr*, ktorú so študentmi Katedry bábkarskej tvorby na bratislavskej Vysokéj škole múzických umení naštudovala Katarína Aulitisová a Markéta Plachá. Ide o formálne premyslenú inscenáciu, s efektným použitím visiacych bielych košiel, topánok a čiapok. Zaujímavé bolo aj pohrávanie sa s perspektívou, herecké zobrazenie situácií, na ktoré sa niekto pozerá zhora. Tvorcovia a tvorkyne zobrazili hraničné situácie, šialenstvo i strach a načrtli, čo všetko vplýva na psychiku jedinca, jeho vývoj a ako neprijatie, šikana a odvrhnutie dokáže v človeku naštartovať zlo. To všetko s odkazom na fašizmus.

Domáce Bábkové divadlo na Rázcestí predviedlo pôsobivú divadelnú koláž *Náukobeh slovenčini* na tému vývoja spisovného slovenského jazyka i jeho súčasných problémov (napríklad ako by znel preklad menu reštaurácií McDonald`s do slovenčiny). Inscenácia zaujímavá obsahom i formou (i keď bez bábok) však pravdepodobne nedokázala preniknúť k zahraničnému publiku. Bratislavské bábkové divadlo sa rozhodlo osloviť i staršieho diváka a v réžii Kataríny Aulitisovej a výprave Markéty Plachej vznikla pozoruhodná inscenácia. Na *slepačích krídlach* podľa knihy Ireny Brežnej, autorky slovenského pôvodu žijúcej vo Švajčiarsku, otvorila tému pomerov v socialistickom Československu. Kým iná festivalová inscenácia – *Inak*

izraelského divadla Mightbe reflektovala tému holokaustu, bratislavská inscenácia zobrazila nezmyselné perzekúcie v 50-tych rokoch 20. storočia. Na zaujímavosti jej pridalo aj zdvojenie hlavnej postavy - Janu zobrazujú dve herečky súčasne. Predstavenie sa konalo za prítomnosti Ireny Brežnej.

Dvadsiaty ročník festivalu Bábkarská Bystrica mal silnejšiu časť programu určenú deťom. Novinka - koncept „Tour“ sa osvedčila a ostáva veriť, že aj napriek zjavnej organizačnej náročnosti v ňom budú pokračovať aj v ďalších ročníkoch.